

קמיצת פסולין (א)

- קמיצת טמא, גדר עבודת פסולין, מדוע לא יחזור ויקמוץ, האם יש חילוק בין עבודת פסולין לעבודה פסולה -

❖ קמיצת טמא

האם פלוגת ריב"ב ורבנן היא גם בקמיצת טמא

- א. יעו' במשנה "שקמצן... טמא... בן בתירא אומר יחזיר ויקמוץ". וע"ע להלן בגמ' דריב"ב פליג אף בשאר פסולין, וא"כ לכאור' גם בטמא ס"ל דיחזיר ויקמוץ. ותמוה, דלמה יחזור ויקמוץ הרי בלא"ה כבר נטמאה המנחה.
- ב. וע"ע בחי' המיוחסים לרשב"א: "ול"ל דאטמא לא פליג, דמאי דפריש דפליג אכל הנך הוי טעמא כדמפרש בגמרא דהואיל דחזינן דקאמר בן בתירא דיש תקנה לקומץ בשמאל לקמוץ בימין, אף על גב דשמאל הוי פסול, מדבעי חזרה, כמו כן יש לנו לומר בשאר פסולין דאית להו תקנה בחזרה כשאפשר לתקן, אבל בטמא דאם טמא ליכא תקנתא, לא פליג"¹.
- ג. וע"ע במיוחס לרשב"א שהוסיף להק': "ומ"מ יש להקשות אמאי תנא טמא, דכיון דמטמא המנחה פשיטא דפסולה". והיינו, דמעיקרא העמיד קושייתו בהא דמשמע ד'בן בתירא' פליג על טמא, וע"ז תי' דאה"נ בהא לא פליג ריב"ב. אך השתא הוסיף להק' עוד בדברי 'חכמים', שמשמעות המשנה שהפסול הוא מחמת 'קמיצת הטמא', ותיפול"ל דבלא"ה פסול מחמת דין מנחה שנטמאה. ועיי"ש דהדר ביה, וס"ל דפליגי גם בטמא: "דמיירי דנטמא בשרץ... גם המנחה אינו מטמא כי אם במה שנגע לבד, הילכך אם יחזור וימלאנו יהי' כשרה...". והיינו, דס"ל דלכל האוקימתות בד' רב מאן דס"ל דיחזיר ויקמוץ היינו אפי' אם אינו מחזיר את אותו הקומץ אלא ממלא מביתו, ולפי"ז הפלוגתא בין ריב"ב לרבנן היא גם בטמא, ולענין למלאות מביתו.
- ד. אך יעו' לשון רש"י (ד"ה בן בתירא): "אכולהו פליג אזר ואונן וכל הנך". ועיי"ש במיוחסים שמלשון רש"י משמע דס"ל דריב"ב פליג גם בטמא. וע"ע בקרן אורה (ד"ה מהו דתימא) שגם בדבריו מבואר דבן בתירא פליג גם אטמא. [ועיי"ש שאם נימא שב"ב פליג בטמא הוא חידוש גדול, שהרי קי"ל שעושה שריים, ויתבאר להלן בעה"ת]. ולדרכו של רש"י הדרא עיקר קו' לדוכתא, האיך יחזור ויקמוץ אחר קמיצת טמא, וצ"ת.
- ה. ויעו' בחידושי הגר"ז שהק' כן בשם הגרמ"ד [ועיי"ש שאין לתרץ משום דטומאה הותרה בציבור, דא"כ גם לא בעי לחזור ולקמוץ]. ועיי"ש מה שתי' לו הגר"ז. וע"ע בשיעורי הגרמ"ד עוד כמה היכי תמצוי, יעוי"ש.

❖ עבודת וקמיצת פסולין

הריעותא בעבודת פסולים

- א. יעו' בחי' הגרעק"א (זבחים פ"ב משנה א' ונדפס בליקוטים זבחים טו:): שהק' אליבא דרבא דס"ל דכ"מ דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, מדוע בעינן קרא ד'וינזרו מקדשי בני ישראל' לגלויי דזר מיחל עבודה: "הא כיון דמוזהרים שלא לעבוד ממילא א"ע ל"מ והקרבתם פסולה". ועיי"ש שתי': "שנפק"מ לענין הולכה בזר דמבואר בס"פ דלעיל דהולכה בזר פסול אף לר"ש ולא מהני התיקון לחזור ולהולך עיי"ש. אבל שאם נתקבל הדם למזבח בלא הילוך כגון הילוך ברגל יש תקנה לחזור ולהולך, ואם מצד א"ע ל"מ הוי רק כאילו לא עשה יהיה תקנה שיחזור כהן ויולך אבל באמור מצד שבעצמותו מחלל העבודה אין תקנה בהולכת כהן". ומבואר שנקט הגרעק"א שעבודת זר ושאר פסולין אינה רק כמאן דלא עבידא, אלא הו"ל כעבודה פסולה, והעמיד בזה נפק"מ לענין הולכה שלא כדין, דקי"ל שאם אין

¹ ויש להעיר, דיעו' היטב בדברי הרשב"א דלא אתי לבאר שבן בתירא 'לא איירי' בטמא, אלא סבירא ליה דבן בתירא 'לא פליג' בזה. ועיי"ש היטב שהאריך לבאר, דכ"מ דסבירא ליה לבן בתירא דבקמיצת שמאל 'יחזיר' היינו משום דאית ליה תקנתא, ומינה ילפינן שדווקא בפסולין שיש להם תקנה אמרינן דיחזיר משא"כ פסולין שאין בהם תקנה דעל כרחין שבזה גם ב"ב מודה דלא יחזיר. והיינו, דאם נימא כפשוטו שב"ב 'לא איירי' בטמא, הרי באמת ס"ל לב"ב שאם חזר וקמץ הו"ל קמיצה מעלייתא. אמנם הרשב"א חידש שאף ב"ב מודה שא"ל לחזור ולקמוץ, ואפי' אם חזר הכשר וקמץ לא הוי קמיצה. ולכאור' יש בזה נפק"מ לענין אם עלו לא ירדו, דהנה מנחה שנטמאה יש בה דין אעל"י (כ"כ הרמב"ם פ"ג מפסוהמ"ק ה"ז) אמנם יעוי"ש (הט"ו) שכל הפסולין שקמצו אין בהם דין אעל"י, ופשטות משמעות הדברים דה"ה טמא, [ויל"ע בזה]. והשתא, אם קמץ טמא ונטמאה המנחה הרי אין בזה דין אעל"י, משא"כ אם החזיר וחזר הטהור וקמץ דהדר וחייל ביה דין אעל"י. ולכאור' זהו שחידש הרשב"א דהכא גם ב"ב מודה דלא מהני החזרת הקומץ, משום דלא מהני אלא במקום דאית ליה תקנתא. ויתכן דס"ל דכל מה דילפינן מהפסוק 'ממקום שקמץ משם' היינו רק כשמתקיים 'וקמץ משם' היינו קמיצה כהלכתה, וצ"ע.

קמיצת פסולין (א)

- קמיצת טמא, גדר עבודת פסולין, מדוע לא יחזור ויקמוץ, האם יש חילוק בין עבודת פסולין לעבודה פסולה -

שמה הולכה יכול לחזור ולהולך, אבל אם נעשית ההולכה 'בפסול' א"א לתקוני, וזהו שנתיחדש בקרא ד'וינזרו' שעבודת פסולים חשיבא עבודה, אלא שהיא עבודה פסולה².

ב. וכע"ז איתא בחי' הגר"ח הלוי (פ"ג מפסוהמ"ק ה"ט): " ובאמת שכן היא הסברה פשוטה, דהולכה ברגל בזר דהויא הולכה, א"כ הא נעשית עבודה בפסול, משא"כ הולכה שלא ברגל, כיון דלא שמה הולכה, א"כ הא עדיין לא נעשית שום עבודה כלל... דהיכא דהולך זר הרי נעשית עבודת ההולכה בפסולות, ונעשה בה דבר הפוסלה, וכדק"ל דזר מחלל עבודה, וע"כ אי אפשר לתקוני. משא"כ בהולכה שלא ברגל, דלא חשיבא הולכה כלל, וא"כ הא לית בה עדיין שום דבר הפוסלה..."

האם עבודת פסולים פוסלת את הקרבן

א. יעו' מקדש דוד (ריש סי' ט"ו): "יש לחקור בזה דפסולים מחלי עבודה, אי הטעם משום דחשיב כאילו לא נעשית העבודה כלל דאין עבודה כשרה בהם, וא"כ הפסול הוא רק משום חסרון העבודה. או דעבודת פסולים פוסלת הקרבן עצמו". ולכאור' ממש"כ הגרעק"א והגר"ח לבאר דהא דבעינן קרא לענין דמיחל עבודה הוא בכדי לגלויי דחשיב עבודה אכתי אין בזה בכדי לברר את ספיקו של המקד"ד, שבדבריו אין מבואר אלא דחשיבא 'עבודה פסולה', אבל אכתי לא ידעינן האם מהני בכדי להחשב 'עבודה בקרבן', והנפק"מ לענין פסול הקרבן עצמו, שאם נימא דחשיב עבודה בקרבן א"כ אהנו מעשיו לענין פסול הקרבן עצמו, וכמש"כ המקד"ד בצד השני, משא"כ אם נימא דלא חשיב עבודה בקרבן דאז י"ל שאינו פוסל את הקרבן, ואך שהעבודה עצמה נפסלה, ונפק"מ שא"א לחזור ולעשותה, וכמש"כ הגרעק"א והגר"ח הלוי.

ב. ועיי"ש מש"כ ג' נפק"מ. לענין עבודה שאפשר לתקונה, [וכגון מליחה שנעשית ע"י זר], ולענין עיבור צורה, שאם הוא פסול בקרבן הו"ל פסולו בגופו, משא"כ אם חסר בו עבודה כשרה. ולענין אכילה, שרק אם הפסול הוא בגוף הקרבן לוקה. ועיי"ש עוד מה שהביא כמה ראיות שעבודת פסולין פוסלת את הקרבן, [ועיי"ש מש"כ לדון אם יש ראי' מהסוגיא בזבחים טו. וע"ע בקה"י מה שהאריך במ"מ בביאור ההיא סוגיא, ומה שיש להוכיח מינה]. ועיי"ש שהוא תלוי בב' תירוצי התוס' להלן יח: (ד"ה ורבי שמעון) יעוי"ש שהק' מדוע פוסל ר"ש בבליילת זר והרי אין בילה מעכבת, ועיי"ש שתי' ב' תירוצים. חדא שר"ש ס"ל שבילה מעכבת, ועוד: "דבלל זר גרע דמיחל עבודה". ומבואר דבתי' בתרא נקטו שזר פוסל הקרבן אפי' במקום דלא בעינן עבודת זר, הרי שא"ז רק חסרון של עבודה, אלא שהוא פוסל הקרבן. ואילו בתי' קמא פליגי וס"ל שאם אין הבילה מעכבת אין בליילת הזר פוסלת.

ג. ויעו' בקה"י זבחים (סי' י"ג אות ד') שהביא ראיות שעבודת פסולים חשיבא עבודה פסולה ואם נעשית עבודה פסולה הקרבן עצמו פסול, אך מ"מ יעוי"ש שייסד שעבודת הפסולים אינה פוסלת את גוף הקרבן אלא רק את העבודה עצמה. אלא שדין הוא שאסור להקריב קרבן ע"י עבודות פסולות, וע"כ אם בא להקריב את הקרבן ע"י העבודה הפסולה נפסל הקרבן. והנפק"מ בזה, שאם יצויר אופן שיכול הוא לבטל ולעקור את העבודה הפסולה "באופן שכל העבודות הצריכות לעשות יהא ע"י הכשר ודאי הקרבן כשר, דעבודת הפסול אינו מטיל פסול על החפצא של הקרבן עצמו רק על העבודה..." יעוי"ש.

❖ סברת רבנן שלא יחזור ויקמוץ

א. יעו' להלן ו: "דתניא רבי יוסי בן יוסי בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום אמרו בד"א שקמץ ולא קידש אבל קידש פסל... מאי קא סברי הני תנאי, אי קמיצת פסולין עבודה היא אף על גב דלא עביד ליה מתן כלי אי קמיצת פסולין לאו עבודה היא כי עבד לה מתן כלי מאי הוה". ועיי"ש ברש"י (ד"ה ואי): "ואי לאו עבודה היא, דלא חשיב הואיל ובפסולין נעשית, כי עבד מתן כלי נמי לא חשיב ואפשר בחזרה". וע"ע בחי' המיוחסים לרשב"א דמשמע בדבריו שכוונת רש"י דהא דריב"ב ס"ל בקמיצת פסולין דמהני חזרה היינו משום דעבודת פסולין לא חשיבא עבודה גמורה. וכפשוטו הכוונה בזה שאין כאן קומץ ושיריים ומשום כך אפשר בחזרה. וא"כ י"ל דזהו גופא פלוגתת ריב"ב ורבנן, שלדעת

² ויש להעיר במה שלא הביא הגרעק"א ראי' מסוגיין דעבודת פסולין חשיבא עבודה, שהרי מבואר שאלבא דרבנן אם קמצו פסולין לא מהני מה שיחזיר ויחזור ויקמוץ, הרי דאהני עבודת הזר להחשב לענין קמיצה. ואולי מבואר בזה, דיש מקום לומר דלענין חלות שם קומץ ושיריים לא בעינן כלל תורת מעשה עבודה, ומהני לזה כל מעשה של בירור הקומץ מהשיריים, וצ"ע. וע"ע משי"ת בזה לקמן.

קמיצת פסולין (א)

- קמיצת טמא, גדר עבודת פסולין, מדוע לא יחזור ויקמוץ, האם יש חילוק בין עבודת פסולין לעבודה פסולה -

רבנן עבודת פסולין חשיבא עבודה וע"כ מהני לקבוע קומץ ושירים וא"א בחזרה, ואילו לדעת ריב"ב לאו שמה עבודה וע"כ שפיר יכול לחזור ולקמוץ.

ב. **וע"ע לשון תוס'** (ו. ד"ה בן בתירא): "...יש לתמוה דלא עריב פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל, וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים **קביעה עבודה** ולא תועיל בה חזרה". היינו, דס"ד דכיון דאשכחן דחשיבא עבודה על כרחין דאף במקום שהיא פסולה מ"מ אין לומר דלאו עבודה היא כלל, אלא דחשיבא עבודה פסולה. וע"כ קמ"ל בן בתירא דאפי' בקמיצת שמאל יחזור ויקמוץ. ופשטות לשון התוס' משמע דזהו גופא החידוש של בן בתירא, דאף דאית ליה הכשירא במקו"א 'לא קביעה עבודה', וע"כ שפיר יחזור ויקמוץ.

ג. אך יעו' להלן ו: "מהו דתימא עד כאן לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל אבל בשאר פסולין לא קמ"ל, מאי שנא שמאל דאשכחן לה הכשירא ביום הכפורים...". ומבואר שהריעותא היא בחומרת הפסול, ואדרבא, ככל שחשיב יותר עבודה יותר ס"ל לריב"ב שהוא טעם שיוכל לחזור ולקמוץ.

ד. עוד צ"ב לדרך זו, דיעו' בחי' הגר"ח הלוי שהוכיח בדעת הרמב"ם שעבודת פסולין חשיבא עבודה עכ"פ לענין מה שעוסקים בו, ומשום כך ס"ל לרמב"ם שפסולין שזרקו את הדם אף שאינם עושים שירים בדם שבצואר מ"מ עושים שירים בכוס, משום דהוי עבודה בדמוע"ע בקרן אורה שהק' יותר, שהרי פשטות לשון המשנה משמע שאפי' בטמא ס"ל לריב"ב שיחזור ויקמוץ, ותימה, שהרי עבודת טמא לכו"ע חשיבא עבודה, שהרי קי"ל שטמא עושה שירים [ועי' לעיל משנ"ת בעיקר נידון זה]. ותמוה מאוד שנימא שבזה גופא נחלקו ריב"ב ורבנן.

ה. וע"ע בכתבי הגר"ז ד"ל שהנידון הכא הוא האם הפסול פוסל את המנחה, ובשעורי הגרמ"ד הביא משמו את לשון רש"י (זבחים סג. ד"ה שיחזיר): "שיחזיר הקומץ לתוך השירים ולא אמרינן **כבר נפסלה**". ועיי"ש שלפ"ז נמצא שיש כאן ב' סברות לדעת רבנן, חדא שהיה מקום לומר דהוא מחמת דלא הוי עבודה ואז היינו אומרים שבשמאל גם ריב"ב מודה וכמשכ התוס', ועוד. משום דהוי פסול, ובזה מבואר בגמ' דקאתי רב לחדש דלא נימא דבמקום שהפסול חמור מודה ריב"ב. אך כ"ז צ"ע ממשנ"ת לעיל שהוכיחו האחרונים שעבודת פסול פוסלת בקרבן, וע"ע להלן משי"ת בכ"ז.

❖ החילוק בין קמיצת פסולין לפסול במעשה הקמיצה

האם ריב"ב פליג גם על פסולים במעשה הקמיצה

א. **מתני': "קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה פסול"**. יעו' תוס' להלן י: (ד"ה קמץ): "ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירא נימא דיחזור ויקמוץ". היינו, דפשיטא להו לתוס' **שדברי ריב"ב לא אזלי** אלא כלפי הרישא של המשנה, [וכן הוא פשטות לשון המשנה שהביאה דברי ריב"ב באמצע המשנה, קודם להך דינא דעלה בידו צרור וכו']. **ומשום כך הוק' להם מ"ש דבסיפא לא מייתי התנא לפלוגתת ריב"ב**.

ב. **ועיי"ש שתי': "ושמא סתם לן תנא דלא כוותיה, אי נמי יש לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין"**. היינו, שנחלקו ב' **תירוצי התוס'** האם ר"י ב"ב פליג רק כשהפסול הוא בכהן העושה העבודה, או גם כשהפסול הוא בעצם מעשה הקמיצה, וצ"ב החילוק ביניהם.

ג. **ויעו' לשון רש"י במתני' (ד"ה בן בתירא): "בן בתירא אכולהו פליג, 'אזר ואונן' וכל הנך"**. וממה שהוצרך רש"י לפרט **'זר ואונן'** הגם שכתב להדיא דפליג 'אכל הנך' לכאן נראה מזה דס"ל כתי' בתרא דתוס', שריב"ב לא נחלק בעבודה פסולה.

ד. **וע"ע בתוס' יו"ט (משנה ב') שכתב בשם הברטנורא דס"ל דריב"ב קאי אכל פסולי דמתני'.** ויעו' בתוס' **רעק"א שתמה שלשון הרע"ב כך הוא:** 'וה"ה לכל הנך **'פסולים'** דחשיב במתני'...' וא"כ י"ל דכוונתו לפסולי גברא.. ומה"ת לחדש דס"ל דקאי גם אסיפא דמתני'. אך יתכן שהתו"ט **דקדק ממה** ששינה הרע"ב מלשון רש"י דמתני' [שדרכו שאם ס"ל כרש"י הוא מצטט את לשונו], ומזה מוכח דס"ל דלאו דווקא אפסולין קאי. אך יעו' **ברעק"א דמ"מ** ממש"כ 'שאם עבר אחד מהן וקמץ...' מוכח דכוונתו לפסולי גברא, וצ"ע.

קמיצת פסולין (א)

- קמיצת טמא, גדר עבודת פסולין, מדוע לא יחזור ויקמוץ, האם יש חילוק בין עבודת פסולין לעבודה פסולה -

הסברא נותנת שקמיצה פסולה תהא עדיפה מקמיצת פסולים

א. **וע"ע בשפת אמת** (ע"ד תוס' י:): שתמה ע"מ שחידשו התוס' דריב"ב מודה שבקמיצה פסולה א"א לחזור ולקמוץ: "דלכאורה נראה דבהנך דלא הוי קמיצה כלל לכו"ע יכול לחזור ולקמוץ", היינו, שלכא"ו ה"ל למימר היפך סברת התוס', דבשלמא קמיצת פסולין י"ל דרבנן פליגי משום דס"ל שגם עבודת פסולין שמה עבודה וחשיב שכבר נעשית כאן קמיצה, [וכדאשכחן גבי פסול שזרק שדעת הרמב"ם (כפי שפירשו הגר"ח) שעכ"פ עושה שריים באותו הכוס, ומוכח דהוי מעשה עבודה] וכיון שנעשית הקמיצה שוב א"א לחזור ולקמוץ. אבל במקום שיש שהקמיצה גופה נעשית שלא כדינה, הרי מצד הסברא היה נראה דחשיב שלא נעשה כאן כלום וע"כ היה מק"ל דבזה אף רבנן מודו דיחזיר ויקמוץ. ואילו בתוס' מבואר להיפך, דבקמיצה פסולה אפי' ריב"ב מודה דלא יחזור ויקמוץ. והק' היא בתרתי, דלא מבעיא לריב"ב דס"ל שאפי' בעבודת פסולין ד"ל דחשיב עבודה נקטינן שיחזיר ויקמוץ, כ"ש במקום שהריעותא היא בעצם הקמיצה ואין כאן שום עבודה דודאי שיחזור ויקמוץ. וגם אליבא דרבנן קשיא, דהניחא בעבודת פסולין י"ל דכיון דהוי עבודה שוב א"א לבטלה, משא"כ במקום שהעבודה עצמה פסולה ולא נעשה קומץ מדוע נימא דס"ל שלא יוכל לחזור ולקמוץ, וצ"ע.

ב. **ואם נימא שעיקר פלוגתת ריב"ב ורבנן היא האם עבודת פסולין פוסלת את המנחה**, לכא"ו היה מקום לומר דס"ל לתוס' שמה שנחלק ריב"ב בעבודת פסולין הוא משום דס"ל שעבודתם אינה פוסלת את המנחה, אבל בעבודה פסולה י"ל שפוסלת. אך באמת גם בזה יש לתמוה, שדבר חידוש שנימא שעבודה שנעשית שלא כדינה א"ז רק ריעותא של 'העדר עבודה' אלא פוסלת את גוף המנחה, וצ"ע.

ה. **וע"ע בשפ"א הנ"ל שהוסיף לתמוה בדברי תוס' מסיפא דהמשנה**, שאפי' אם נדחוק ונימא שקמיצת חסר ויתר חשיבא קמיצה 'פסולה' לפסול את המנחה: "הא בקמץ בראשי אצבעותיו נראה דלאו שם קמיצה עלה כלל, וה"ה בעלה בידו צרור כיון דתלה המשנה זה בזה". היינו, דחזינו שהמשנה השוותה קמיצה בראשי אצבעותיו לקמיצת חסר ויתר, וכיון דפשיטא שקמיצה בראשי אצבעותיו לאו קמיצה היא כלל הרי מוכח שהמשנה סברה שגם קמיצת חסר לא חשיבא קמיצה כלל, וא"כ מדוע נימא דפוסלת את המנחה וא"א להחזיר ולחזור ולקמוץ, וצ"ע.

האם מודו רבנן בפסול דמחוסר זמן – בסתירת ד' התוס'

א. **יעו' תוס' להלן ט. (ד"ה עד שלא יצק) ועיי"ש שמבואר בדבריהם** שאם נתן שמן קודם מתן דמים יכול לחזור ולמלאות הלוג ד'הואיל דבפסול נעשית לא שמה מתנה'. ועיי"ש בקרן אורה שתמה, מאי שנא מקמיצת פסולין דנקטינן שקמיצתן קמיצה ומשום כך ס"ל לרבנן דלא יחזור ויקמוץ, ואילו מתנה שלא כדינה לא חשובה כמתנה. ועיי"ש שביאר: "דוקא בכה"ג שנתן השמן קודם הדם דהוי מחוסר זמן הוא דלא הוי נתינה ואינה קובעת, אבל פסול בעלמא שפיר קובע בין בלוג בין במנחות".

ב. **וע"ע בעולת שלמה** (בסוגיין ולהלן י:): **שהביא שבתוס' ישנים** (יומא כט: ד"ה ונהדריה) משמע דס"ל שבקמיצת לילה אף לרבנן מהני חזרה³. והוא כדרכם של תוס' בדף ט: **אך יעוי"ש בד' תר"י** שהעמיד הסוגיא דאיירי באופן שלא נתקדש בכלי וזהו הטעם שיחזור ויקמוץ, ואדרבא, לכא"ו משמע בדבריהם שלמסקנת הגמ' דקידוש לילה הוי קידוש לא מהני חזרה אף בקמיצת לילה. אך יעו' בקהילות יעקב (יומא) **שנקט בדעת רש"י שם** שבכדי ליישב ההיא סוגיא צריך לומר שבקמיצת לילה מודו רבנן דלאו קמיצה היא כלל ויחזור ויקמוץ. [אך יעוי"ש בקה"י שביאר דהוא דין מסויים בקמיצת לילה, ויל"ע בעיקר דבריו וע"ע להלן].

ג. **אך יעו' בקרן אורה** (על דברי התוס' הנ"ל י: שמבואר בדבריהם דבקמיצה פסולה כו"ע מודו דלא יחזור ויקמוץ): **"זה דלא כמו שכתבו לעיל דלת"ק דבן בתירא הוי איפכא דקמיצת פסולין קבעא וקמיצה פסולה לא קבעא... אלמא דקמיצה פסולה מסתבר טפי דלא תקבע מקמיצת פסולין**, וא"כ יש מקום לומר דאפי' לת"ק דב"ב הכא יחזיר, ופסול

³ **וע"ע בעולת שלמה** (להלן י:): **שהביא דברי הגמ' (זבחים לד:): "כוס פסול - כגון שיצא, רש"י - מהו שיעשה שירים, אמר ליה... אי פסול משוי שירים כוס פסול נמי משוי שירים, אי פסול לא משוי שירים כוס פסול נמי לא משוי שירים"**. ומוכח, ששווה דין עבודה בכהן פסול לעבודה כשהפסול הוא בקרבן, וא"כ האיך אפשר לומר דחלוק קמיצת לילה שהוא פסול בקרבן מקמיצת פסולין, אמנם הקר"א נשמר מזה, וס"ל דמחוסר זמן חמור משאר פסולין, ובלא"ה י"ל דהתם איירי בטמא, וגבי טמא דאשכחן שכשר בעבודת ציבור שפיר מהני סברא זו בין כלפי הטומאה של הקרבן ובין כלפי הטומאה של העובד.

קמיצת פסולין (א)

- קמיצת טמא, גדר עבודת פסולין, מדוע לא יחזור ויקמוץ, האם יש חילוק בין עבודת פסולין לעבודה פסולה -

דתנן היינו להקטירו כך. **והגם שהקרא בדף ט.** חילק בין פסול של 'מחוסר זמן' לשאר פסולין, מ"מ היינו כלפי עבודת פסולין, אבל כשיש חסרון בגוף הקמיצה בודאי עדיף מחסרון של מחוסר זמן, והדברים ק"ו, שאם כשהיה מקום לומר דלאו קמיצה היא כלל ס"ל לתוס' דכ"ע מודו שלא יחזור ויקמוץ, כל שכן דהול"ל כן בנידון של תוס' ט. דאיירי כשעצם מעשה הקמיצה נעשה כהלכתו ואך שנעשית בשעת הפסול דבודאי נימא דלא יחזור ויקמוץ, וא"כ צ"ע בסתירת דברי התוס'.

ונמלא דג' שיטות נאמרו גבי הפסולין שנסוף המזנה ושיש פסול במעשה הקמיצה: שיטת תוס' י: שצ"ז גס ריב"ז מודה ללא יחזור ויקמוץ. שיטת תוס' ט. [וכן נוטה השפ"א לדינא] שפסולים בקמיצה עכ"מ אף רבנן מודו שיחזיר ויחזור ויקמוץ. והרע"ב [כפי שביארו החי"ט] נקט שגם פסולי קמיצה תלויים בפלוגתת ריב"ז ורבנן.

בביאור ד' תוס' בדין קמיצה פסולה

א. **יעו' לעיל שהשפ"א נתק' מאוד בדברי התוס' (י:)** הא"ך יתכן לומר שקמוץ בראשי אצבעותיו אינו יכול לחזור ולקמוץ, עיי"ש. **ולכא' על כרחין צריך לומר שמבואר בדבריהם דבר חידוש גדול,** שקביעת הקומץ כחלק גבוה והשיריים כחלק הכהנים אינו תלוי ב'עבודת קמיצה' אלא די ב'מעשה' בעלמא⁴. **ולפי"ז י"ל דס"ל לתוס' שאם נעשית הקמיצה שלא כהלכתה אף ריב"ב מודה** שלא יחזיר ויחזור ויקמוץ, כיון דאהני עבודתו ליתן תורת קומץ ושיריים ושוב א"א לחזור ולקמוץ מהשיריים⁵. **והגם דס"ל לריב"ב** דבקמיצת פסולין יחזור ויקמוץ, היינו משום דס"ל שלענין זה קמיצת פסולין גריעת מקמיצה פסולה, שקמיצה פסולה שנעשית ע"י כהן כשר אף שלענין קידוש והקטרת הקומץ בודאי לא אהני מ"מ אהנו מעשיו לענין קביעת שם שיריים, וע"כ שוב א"א לחזור ולקמוץ. **משא"כ קמיצת פסולין דס"ל דהול"ל כמעשה קוף בעלמא** ולא מהני אפי' לקבוע שם קומץ ושיריים.

ב. **ולפי"ז תתיישב היטב גם סתירת דברי התוס',** דמה שנקטו בדף ט. שבמחוסר זמן אפי' לרבנן יחזור ויקמוץ היינו משום שהקרבת עצמו אינו בר עבודה, וע"כ אפי' לרבנן דסברי דעבודת פסולין חשיבא עבודה מ"מ במחוסר זמן י"ל דגרע טפי ולא אהנו מעשיו לקבוע תורת קומץ ושיריים בקרבן שאינו בר עבודה. **וכל מה שנקטו תוס' בדף י: שאפי' לריב"ב לא יחזיר** היינו דווקא בעבודה פסולה שנעשית ע"י כשרים, וכמשנ"ת דאהנו מעשיו לקבוע תורת קומץ ושיריים שבזה מודה ריב"ב, וכנ"ל.

ג. **אך לקושטא דמילתא נראה שכ"ז אינו,** דמלבד שעצם הדבר מחודש מאוד וצ"ע לחדש כן, עוד יש לדון בזה מב' פנים. **חדא.** שכ"ז ניחא רק אם נימא שעיקר פלוגתת ריב"ב ורבנן הוא האם אהנו מעשיו של הפסול לקבוע תורת קומץ ושיריים, אך יעו' להלן שפשטות הסוגיא נראה שדעת ריב"ב דריב"ב ס"ל שאפשר לחזור ולקמוץ אף שאהנו מעשיו הראשונים [או משום שאפשר לעשות העבודה פעמיים, או משום דמהני חזרה 'לבטל' את קדושת הקומץ והשיריים]. **וביתור,** שעיקר ההנחה שאל"ב דריב"ב עבודת פסולין גריעת אולימא לקבוע שם קומץ ושיריים אינה עולה בקנה אחד עם מה שהוכיח הגר"ח מד' הרמב"ם שעבודת פסולים חשיבא עבודה ואך דלא חשיבא עבודה בקרבן, אבל הא ודאי דמהני עכ"פ במה שעשו בו העבודה, וא"כ בודאי דהול"ל דמודה ריב"ב דאהנו מעשיו עכ"פ לקבוע שם קומץ ושיריים. ועוד צ"ע במשנ"ת שמחוסר זמן גרוע משום שהקרבת עצמו לאו בר עבודה הוא, ולכא' חזינן דלא כן מהא דמהני שחיטת לילה אליבא דר"ש לענין אע"ל, וא"כ הדר צ"ב בשיטת התוס' בדין עבודה פסולה ובדין מחוסר זמן, וצ"ע.

⁴ **וקצת ראי' לזה יש מסוגיית הגמ' דידן,** דמבואר בסוף הסוגיא דאית דס"ל שאף ריב"ב דס"ל שעבודת פסולין לאו עבודה היא ויכול לחזור ולקמוץ מ"מ אם אח"כ יתן בכלי אהני קידוש כלי שאינו יכול לחזור ולקמוץ, והשתא, אם נימא שבעבודה הפסולה לא נקבע כלל תורת קומץ ושיריים, [וכדחזינן דס"ל לר"י שיכול לחזור ולקמוץ], א"כ מה מהני הקידוש כלי והלא אין כאן תורת קומץ שע"ז יתקדש בכלי, אלא ע"כ אף שלא חלה 'קדושת' הקומץ משום שאין כאן עבודה מ"מ שם קומץ ושיריים נקבע אף בלא תורת עבודה. **ועוד יש להביא ראי' לזה משיטת רש"י בסוגיית הגמ' ביומא כט:** דמבואר התם דאליבא דרבנן קמיצת לילה לאו כלום היא, [וע"כ ס"ל דיכול להחזיר ולחזור ולקמוץ], ואפ"ה מהני קידוש הקומץ בכלי שני בכדי שנימא שאינו יכול לחזור ולקמוץ, הרי דשם קומץ כבר חל עליו אפי' בלא עבודה, וכנ"ל. ומעתה י"ל, דה"ה במעשה קמיצה שנעשה שלא כהלכתו, דאף דלא אהני לענין קידוש מ"מ אהני לענין שחל עליו שם קומץ. [אא"כ נימא דכשמקדש לשם קדושת קומץ זה גופא מבדיל הקומץ מהשיריים, והוא דבר מחודש].

⁵ אמנם מהראיות שהבאנו לעיל מוכח דלא כן, שהרי נתבאר מהסוגיא דיומא דאהנו מעשיו שיחול תורת קומץ ושיריים ומ"מ נקטה הגמ' דס"ל לרבנן דמהני שיחזיר ויקמוץ, אך יעוי"ש בסוגיא שתוס' ביארו באו"א. וגם משנ"ת להביא ראי' מסוף הסוגיא י"ל באו"א. ועיקר מה שהבאנו ראי' משם הוא לעצם הסברה שהבדלת הקומץ מהשיריים אינה תלויה בשם עבודה ובקדושת הקומץ, ועי'.